

Rockens utveckling - Lättläst Grundkurs

Förutsättningar

Under 16-17- och 1800-talen togs slavar med fartyg från Afrika till Amerika. De tvingades jobba mycket hårt på bomullsplantagerna. Slavägarna var rädda för uppror och förbjöd dem att tala sitt eget språk, sjunga sitt hemlands sånger och utöva sin religion. Afrikanerna behövde musik, t ex sjunga under arbetet. Därför började man sjunga sånger på engelska. Man sjöng ”**call and response**” (fråga/svar). Försångare sjunger en bit och de andra svarar. Texterna handlade om det som hände och hittades på i stunden. I afrikansk musik finns något som kallas ”**blue notes**” (böjda toner), toner mitt emellan våra toner.

Slavägarna ville få slavar kristna. Det lyckades, men de vitas psalmer och sånger kändes tråkiga för de svarta slavar. Därför kom deras egna psalmer; ”**Negro Spirituals**”. Texterna handlade om befrielsen efter döden och belöningen i himlen. Melodierna var långsammare och med mer ”feeling”. Negro Spirituals blev med tiden ”**Gospel**” (snabbare svängigare växelsång)

Hur påverkar musiken människorna och samhället under slaveritiden?

- Slavar förbjöds göra sådant som stärker deras samhörighet, t ex sjunga sitt hemlands sånger
- Musik under arbetet på nya språket, för effektivare jobb
- Sätt att fly från verkligheten, hålla humöret uppe
- Gjorde gruppen starkare
- Hemligt kodspråk
- Kristen musik gav hopp och mod

Blues

Musikstilen **blues** uppstod vid 1800-talets slut på plantagerna i södra USA. Sångerna handlade om slavarernas hemska situation. Inte för att protestera utan för att bearbeta och släppa ut känslor. Namnet kommer av ”to be blue”- att vara deppig, nere. Man sjöng som man kände och improviserade texten. Varje vers hade tre rader. De två första var lika och den tredje rimmade med den första. Blues sjöngs för att roa sig och till dans. En ”mall” för bluesen kom till; **Bluestolvan**. Tolv takter med en bestämd ackordföljd som alla musiker kände till. Även idag vet de flesta musiker hur man spelar en blues.

Bluestolva i C dur (ackordföljden)

4 takter C + 2 takter F + 2 takter C + 1 takt G + 1 takt F + 1 takt C + 1 takt G

Exempel på bluestext:

If the river was whisky, and I was a divin duck. (A)
If the river was whisky, and I was a divin duck. (A)
I'd dive to the bottom and I would never come up. (B)

Bluesen blev de svartas folkmusik. Det finns olika sorters blues:

1. **Countryblues** . Svarta bluessångare som uppträdde ensamma och ackompanjerade sig själva på gitarr. Artister: Blind Lemon Jefferson och Robert Johnson.
2. **Cityblues** När slaveriet avskaffades flyttade många svarta till städerna. Då kom restauranger och nöjesställen där de svarta kunde roa sig och dansa till blues. För att höras bättre hade man fler instrument i bluesen. Vanligt var trummor, bas, piano och saxofon.
3. **Jazzblues**. Jazzbluesen har fler och mer komplicerade ackord, men fortfarande 12 takter. Typiskt för bluesen var slideguitar. Man tog en avslagen flaskhals och satte på pekfingeret. I dag finns speciella rör att köpa för det.

När bluesen blandades med vit folkmusik, t ex **Hillbilly, Country and Western** och **Bluegrassmusik** lades grunden för vår populärmusik. På 1940-talet kom mikrofoner och elförstärkta instrument. Då kallades bluesen för "**Rhythm and blues**". Rhythm and bluesartister: BB King och Muddy Waters.

Hur påverkar bluesmusiken människorna och samhället?

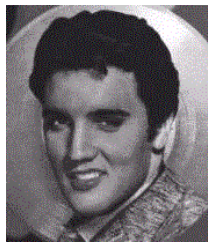
- Bluesen bearbetar situationen, uttrycker känslor
- Roa sig själv och andra
- Bluesångare spred "nyheter"
- Musik till dans
- Arbetslösa armémusiker börjar spela blues

Rock´n rollen föds

Efter andra världskriget fick folk det bättre ställt. Ungdomarna blev självständiga och fick en speciell ungdomskultur. Vita ungdomar sökte något nytt inom musiken, något häftigt. Man lyssnade i smyg på de svarta radiokanalerna på radion och hittade rytm and blues-musiken.

En populär radio-DJ hette **Alan Freed**. Han smög in rytm & blueslåtar i sitt program. Sen hade han bara svart musik i sitt program som han kallade Moondog´s rock´n roll party, och så var den nya musikstilen döpt; **Rock´n roll**. Ett stort problem var rasbarriären: vita lyssnade inte på svarta artister. Man gjorde vita **covers** (kopior, egna versioner) på rytm & blueslåtar. Rock around the clock blev en jättehitt och gruppen hette **Bill Haley and his comets**. Bill Haley kallas för rockmusikens fader. Nnu slog rocken igenom och skivförsäljningen tog fart.

Elvis Presley

Sam Phillips var skivbolagsdirektör. Han tänkte: Om rocken ska nå vit publik måste den framföras av en vit artist som kan sjunga med samma känsla som en svart. Till slut hittade han **Elvis Presley**. Elvis hade vuxit upp i fattigkvarteren och lyssnat mycket på svart musik. Hans första hits var covers på svarta artisters låtar. Bluesig sångstil, sexighet på scenen och utseendet gjorde honom populär. Ungdomar jublade och föräldrar blev arga. Sex skulle man inte låtsas om eller anspela på. Elvis dog 1977 efter en lång karriär med sång och skådespeleri. Han var drogberoende vilket till slut gav hjärtsvikt. Men vissa tror att Elvis lever... Låtexamplel: Heartbreak Hotel

Andra 50-talsartister

Fats Domino:	Svart pianist och sångare. Blues och boogie-woogie som inspiration. Låtexamplel: Blueberry Hill
Chuck Berry:	Svart gitarrist och sångare. Tveksam bakgrund, hade varit inblandad i ett rån och suttit i fängelse. Påverkade rockens utveckling mycket, inspirerade t ex Beatles och Rolling Stones. Låtexamplel: Johnny B Goode
Little Richard:	Svart, religiös pianist och sångare. Egen stil, nonsensord och skriksång i falsett. Vilda scenframträdanden, pråliga scenkläder. Hoppade av karriären för att bli präst. Låtexamplel: Tutti Frutti
Jerry Lee Lewis:	Vit pianist och sångare. Spelar hårt och vilt. Tänkte bli präst men blev avstängd från skolan. Många texter om sex. Kallades för "the Killer" Gifte sig med 13-årig släkting och blev svartlistad i radion. Blev missbrukare och försvann från scenen. Låtexamplel: Great Balls Of Fire

Payolaskandalen

Discjockeyer i radion tog betalt av skivbolagen för att spela deras skivor. Radio var viktig reklam därför betalade stora bolag mycket pengar. De små hade inte råd och konkurrerades ut. Stor skandal! Alan Freed fick fängelse. Efter skandalen fick man i radion bara spela skivor som redan låg på hitlistor. Genom Payolaskandalen fick hela rockbranschen dåligt rykte.

50-talsrockens kris

I slutet av femtiotalet händer det mycket som gör rockmusiken mindre populär: Payolaskandalen, Elvis rycker in i lumpen, Little Richard blir präst, Jerry Lewis svartlistas pga sitt äktenskap med sin 13-åriga släkting och Chuck Berry åker i fängelse. I början av 60-talet var det kris i musikbranschen. Rika i samhället gillade inte rockmusiken. Skivbolagen spelade bara in musik som inte retade någon. Gulliga låtar utan rockmusikens fräna udd. Musiken kallades rock men var mera schlagerpop.

Hur påverkar musiken människorna och samhället under 50-talet?

- Musiken ger ungdomar en egen kultur, något häftigt och nytt
- Ungdomar blir en ny målgrupp att tjäna pengar på
- Musiken blir ett sätt att reta de vuxna
- Vita vuxna är rädda för den svarta musiken som är intensiv och kraftfull
- Rasismen är stor, men ungdomarna vill ha den svarta musiken
- Vita covers spelas in, ej lika populära
- De svarta gillar inte de vitas rock, de anser att det är deras musik
- Payolaskandalen gör att utvecklingen stannar upp, ingen ny musik kommer fram
- Rockbranschen får dåligt rykte
- Många artister slutar spela i slutet av femtiotalet
- Rockmusiken tunnans ut och blir ”mesig”

60-talet i England

Nu flyttas centrum för världens rockmusik från Amerika till Storbritannien.

Ståltrådsmusik

Man masstillverkar förstärkare, elgitarrer, elbasar och elorglar. Instrument var billiga och många ungdomar hade råd att bilda band. Musikstilen som kom kallas för ståltrådsmusik efter elinstrumentens vassa klang. Exempel på ståltrådsband är The Shadows och The Spotnicks (från Sverige).

Liverpoolpopen

1963 slog världens mest populära popgrupp igenom; **The Beatles**. Deras snygga melodier och sättet att sjunga bakgrundskör var alldeles nytt. Medlemmarna var *Paul McCartney, John Lennon, George Harrison* och *Ringo Starr*. Musikstilen kallas ”**Liverpoolpop**”. Beatles musik blev mer avancerad för varje skiva. Till exempel använde de det indiska instrumentet sitar. 1970 upplöstes bandet och medlemmarna gjorde solokarriärer. John Lennon blev skjuten av en galning i New York 1980. Låt exempel: *She loves you, Yesterday*

Något år senare kom **The Rolling Stones**. De spelade aggressiv, bluesig musik med vulgära texter och sexuellt utspel på scenen. Stones hade hård och tuff image och en karriär med skandaler. Rolling Stones är en av rockhistoriens längst existerande grupper och turnerar fortfarande. Låt exempel: *Satisfaction*
Mest kända medlemmar: Mick Jagger (sång och munspel) och Keith Richards (elgitarr)

- Musiken ger identitet
- När instrument blir billigare kan man spela musik bara för att man själv vill
- Ungdomar spelar för ungdomar
- Idolskap blir viktigt, någon att se upp till och vilja vara som
- Riktigt stora band kommer fram och får enorma mängder av fans

60-talet i USA

Soul

I USA sjöng svarta artister **soul** i protest mot att rocken blivit mesig. De la ner all sin känsla i musiken. Soul var blandning av blues och gospel med blåsinstrument. Exempel på artister: Ray Charles, James Brown. Det första svarta skivbolaget, **Tamla Motown**, producerade det mesta av soulmusiken.

Protestmusik, Folkrock

Amerikansk folkmusik hade sånger mot förtryck och orättvisor. Under 60-talet spelades dessa sånger. Bob Dylan skrev egna protestsånger. Hans nya stil brukar kallas **folkrock**. Dylan drev med det amerikanska politiska systemet och blev censurerad på skiva och i TV. Han och många andra stred för ett bättre samhälle, frihet och jämlikhet.

Flower Power

Musik kunde protestera mot allt som var dåligt i världen t ex med **Flower Power-rörelsen** (Hippiekulturen). Den uppstod i Kalifornien. Slagord som "make love not war" och "peace, love and understanding" Meditation, droger, musik och protester mot Vietnamkriget höll ihop ungdomarna. Kläder och utseende var speciellt. (Långt hår, långa kjolar, starka färger, mönstrade skjortor m.m.)

På **Woodstockfestivalen** 1969 kom 400 000 personer, de flesta hippies. Där spelade världens bästa band. Gitarrehjälten **Jimi Hendrix**, stod i centrum svart sångare och gitarrist, delvis indian. Han spelade **psykedelisk musik**. Hans gitarrspel har påverkat många grupper och gitarrister. Elgitarr blev soloinstrument i stället för bara kordinstrument och han var mycket tekniskt skicklig. Han blev drogberoende och dog 28 år gammal av en överdos. En annan känd artist var *Janis Joplin*. 1970 dog både Janis Joplin och Jimi Hendrix av överdos.

- Även vit musik är nu "hård" vilket gör svart musik mer accepterad.
- Soulen låter de svarta visa mycket känslor i musiken
- Protestmusiken är politisk, protesterar bl a mot det amerikanska politiska systemet
- Flower Power-rörelsen blir en del i ungdomars revolt
- Man protesterar mot kapprustning, krig och vapen.
- Psykedelia-musiken används för att hitta sig själv, som en sorts meditation

Några andra artister under 60-talet

The Doors

Psykedelia

The Who

Våldsam, aggressiv rock. Krossade instrument.

The Kinks

La grund till hårdrocken med sin riffbaserade musik.

Simon & Garfunkel

"Mjuk folkrock"

The Beach Boys

"Surfmusik" (utv. ur ståltrådmusiken)